

DOBŠINSKÁ ĽADOVÁ JASKYŇA – SVETOVÉ PRÍRODNÉ DEDIČSTVO

Jozef Hlaváč

Už v čase schvaľovacieho procesu pôvodného projektu „Jaskyne Slovenského a Aggtelektického krasu“ vznikla myšlienka jeho rozšírenia o ľadovú jaskyňu. Tak by vo svetovom meradle skutočne na malom území Slovenska existovalo svetové dedičstvo so všetkými základnými typmi jaskýň – jaskyne s výplňou kalcitovou sintrovou so všetkými podtypmi, aragonitovou a napokon ľadovou.

Preto pán J. Thorsell, posudzovateľ pôvodného projektu, už počas pracovnej cesty v roku 1995 v Slovenskom krase navštívil mimo programu aj Dobšinskú ľadovú jaskyňu. Prehliadka jaskyne urobila na neho skutočný, nefalšovaný dojem. S jeho prehľadom a znalosťami svetových prírodných lokalít to bola sľubná perspektíva.

V roku 1997 Ministerstvo životného prostredia SR zadalo úlohu spracovať projekt s názvom „Rokliny Slovenského raja a Dobšinská ľadová jaskyňa“. Ako hlavní spracovatelia projektu boli poverení RNDr. Ladislav Novotný a Ing. Ján Tulis za spolupráce odborných organizácií, v tom čase Správy Národného parku Slovenský raj a Správy slovenských jaskýň. V stanovenom termíne začiatkom roka 1998 sa projekt predložil administratíve v Paríži.

V máji toho istého roka nasledovala inšpekčná cesta dvoch expertov Medzinárodnej únie ochrany prírody (IUCN) na posúdenie navrhovaného projektu priamo v teréne. Spolu s našimi zamestnancami a autormi projektu navštívili vytypované rokliny, Dobšinskú ľadovú a Strateniskú jaskyňu. Pôsobenie zahraničných expertov na našom území je vždy inšpiratívne. Ich hoci zdržanlivé vyjadrenia nám predsa len otvárajú oči na objektívne posúdenie našich prírodných hodnôt, no najmä starostlivosti o ne. Vyjadrili poľudovanie nad nízkym počtom zamestnancov národného parku vo vzťahu k rozlohe jeho územia.

Projekt sa s problémami posunul cez zasadnutie Predsedníctva svetového dedičstva v Paríži

na rokovanie výboru do japonského Kjóta. Napriek snahe sa ho nepodarilo obhájit ako celok. Výbor konštatoval, že rokliny Slovenského raja ako súčasť projektu majú len regionálny význam a nedosahujú jedinečnosť svetového významu. Treba zdôrazniť, že projekt posudzovali osobnosti svetovej karsológie a speleológie, významní geomorfológovia prof. Derek Ford z Kanady, prof. Paolo Forti z Talianska, doc. Vladimír Panoš z Českej republiky a ďalší. Priznávam, že ani osobne som sa s takto postaveným projektom nestotožnil. Čo však neznamená, že sme oň kolektívne nebojovali.

Komparatívne štúdie spomínaných odborníkov však jednohlasne odporúčali vyhlásiť za svetové prírodné dedičstvo pre jej skutočnú jedinečnosť Dobšinskú ľadovú jaskyňu. Naša aktivita na diplomatickom poli nepoľavila ani na chvíľu. Preto sa spoločne s predstaviteľmi Výboru svetového dedičstva i na pôde IUCN hľadal spôsob priechodnosti aspoň tejto časti projektu. Úsilie bolo korunované návrhom, aby sa časť projektu osamostatnila a zaradila sa do tzv. „extension“. Povedané po slovensky išlo o rozšírenie už existujúceho svetového dedičstva na Slovensku v certifikáte „Jaskyne Slovenského a Aggtelektického krasu“. Tu sa však narážilo na problém súhlasu maďarskej strany, ktorý je nevyhnutnou podmienkou pri bilaterálnych projektoch. Ich odborníci tvrdili, že Dobšinská ľadová jaskyňa je príliš vzdialená od Slovenského krasu a nemá veľa spoločného s vývojom krasu v Slovenskom raji. Je to, samozrejme, pravdivé tvrdenie. Napokon experti IUCN sa vyjadrili, že vzdialenosť niekoľkých desiatok kilometrov vo svetových parametroch nič neznamená a podporovali myšlienku jedinečnosti Dobšinskej ľadovej jaskyne.

V prvom polroku 1999 za účinnej spolupráce autorov projektu a odborných pracovníkov Správy slovenských jaskýň vznikol samostatný projekt Dobšinská ľadová jaskyňa vrátane systému Strateniskej jaskyne. V stanovenom termíne sa

23. zasadnutie Výboru svetového dedičstva v Marrakéši v Maroku, 1999.

Foto: J. Hlaváč

odovzdal do Paríža. Súčasne sa uskutočňovali na rôznych úrovniach, vrátane ministrov životného prostredia, intenzívne rokovania o súhlase maďarskej strany. Na 23. zasadnutí Výboru svetového dedičstva v marockom Marrakéši sa súhlas maďarskej strany napokon objavil, avšak protokol konštatoval, že nie v stanovenom termíne. Administrátori výboru odporúčali návrh stiahnuť z programu a bezproblémovo ho zahrnúť do programu na rok 2000. Každé iné riešenie bolo rizikové, a preto slovenská strana súhlasila s odporúčaním.

Napokon v júni 2000 prešiel projekt pomerne hladko parížskymi rokovaniami, kde maďarská strana vyjadrila podporu celému projektu. Prichádzalo rozhodujúce 24. zasadnutie Výboru pre svetové dedičstvo v Austrálii, v štáte Queensland. Rokovanie sa uskutočnilo od 23. novembra do 2. decembra v meste Cairns na severovýchodnom pobreží kontinentu. V dňoch 23. – 24. novembra prebiehalo tzv. mimoriadne zasadnutie, kde aj za účasti prísediacich sa poslednýkrát kontrolovali všetky náležitosti projektov a predsedníctvo k nim zaujalo odborné i administratívne stanovisko. Aj k sporným projektom sa pripravili príslušné odporúčania či zamietnutia. K projektu Dobšinskej ľadovej jaskyne už neboli žiadne výhrady.

Riadne zasadnutie výboru, ktoré má kompetencie na definitívne schválenie projektov, sa začalo 27. novembra. Po prerokovaní rôznych procedurálnych otázok a reportov z činnosti Centra pre svetové dedičstvo prišiel čas na prezentáciu a proces schvaľovania jednotlivých projektov kultúrneho a prírodného dedičstva. Napriek tomu, že prípravný proces je zdĺhavý a náročný aj z odbornej stránky, vždy tu jestvuje možnosť spochybniť niektoré procesné stránky projektu, resp. jeho odborné časti. Právo na to majú najmä krajiny, ktoré sú v predsedníctve výboru (21 štátov z celého sveta) a zastupovali v tom čase 161 štátov prístupných k Dohovoru o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva.

Dňa 29. novembra o 20. h miestneho času sa schválil náš projekt. Dobšinská ľadová jaskyňa s nadväzujúcou Strateniskou jaskyňou je zara-

Dobšinská ľadová jaskyňa, celkový pohľad na Velkú sieň.

Foto: M. Eliáš

dená medzi skvosty prírody celého sveta. Završilo sa tak úsilie vlády SR, rezortu životného prostredia, Správy slovenských jaskýň, Slovenskej agentúry životného prostredia a Slovenskej speleologickej spoločnosti. Slovenská delegácia prijímala gratulácie a súčasne jej členovia podakovali zainteresovaným z Centra pre svetové dedičstvo i kolegom z Maďarska za spoluprácu pri obhajovaní projektu.

Podakujeme mnohým nadšencom, objaviteľom, výskumníkom, prevádzkovateľom a ochra-

nárom, ktorí venovali svoje úsilie a um na poznanie, ochranu a starostlivosť o jaskyne, resp. systému Dobšinskej ľadovej jaskyne a Stratenskej jaskyne. Osobitné podakovanie patrí autorom projektu Ing. J. Tulisovi a RNDr. L. Novotnému, pracovníkom Správy slovenských jaskýň RNDr. P. Bellovi, PhD., a Ing. P. Gažíkovi, ale aj bojovníkom na diplomatickom poli Ing. K. Novákovej, RNDr. J. Klindovi, ako i našim zástupcom pre spoluprácu s UNESCO v Paríži. Neoceniteľné zásluhy na úspešnom projekte má pán

J. Thorsell, pracovník Centra pre svetové dedičstvo v Paríži, ktorý trpezlivo a so značnou dávkou pochopenia a diplomacie doviedol spoločné snaženie k vytúženému cieľu.

V prvých júnových dňoch roku 2001 sa očakáva oficiálne odovzdanie certifikátu Dobšinskej ľadovej jaskyne. Po slávnostných chvíľach čaká zamestnancov Správy slovenských jaskýň tvrdá práca na ďalšej obnove tejto národnej prírodnej pamiatky. Nech sa týmto svetovým unikátom potešia ďalšie generácie návštevníkov.